

MOW Trzebież

www.mowtrzebiez.pl

RPW/12955/2022 N
Data:2022-02-09

BIURO RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH	
WPL.	2022 -02- 09
ZAL.	100 NR .....

Trzebież, 08.02.2021 r.

Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
Krajowy Mechanizm Prewencji

W załączeniu przesyłam informację – ustosunkowanie się do zaleceń zawartych w raporcie Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur z wizytacji Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Trzebieży.

MŁODZIEŻOWY OŚRODEK WYCHOWAWCZY
72-020 TRZEBIEŻ, ul. WKRZAŃSKA 10
tel./fax sekretariat 91 31 28 351, księgowość 91 31 28 318
grupy wychowawcze 91 42 41 281
NIP 851-22-38-855 REGON 000188423

1

DYREKTOR

Marcin Głuszyc
Marcin Głuszyc

Trzebież, dnia 8 lutego 2022 r.

**Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
Krajowy Mechanizm Prewencji**

**Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Trzebieży
ul. Wkrzańska 10
72 -020 Trzebież**

Dyrektor: Marcin Głuszyc

Znak sprawy: KMP.573.17.2021.KK

**Zastrzeżenia i wyjaśnienia
do protokołu kontroli Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur
z wizytacji Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Trzebieży**

Szanowny Panie Rzeczniku Praw Obywatelskich,

w związku z doręczonym mi dnia 25 stycznia 2022 r. raportem kontroli Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur z wizytacji Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego w Trzebieży znak sprawy KMP.573.17.2021.KK zwanym dalej „raportem” lub „raportem kontroli” przedstawiam zastrzeżenia i zarzuty odnośnie zaleceń względem ośrodka zawartych w raporcie, jednocześnie składam wyjaśnienia, w zakresie każdego z zaleceń.

Wskazuję, że zarzuty wraz z argumentacją i wyjaśnieniami zostały przedstawione poniżej w kolejności od nr 1 do 9.

Zalecenie nr 1

odstąpienie od poddawania wychowanków testom na obecność środków odurzających w organizmie oraz badania alkomatem.

Zarzut:

Nie zgadzam się z zawartymi w raporcie kontroli ustaleniami w zakresie odstąpienia od poddawania wychowanków testom na obecność środków odurzających w organizmie oraz badania alkomatem i podnoszę zarzut, że wskazana podstawa prawna w raporcie jest błędna, stąd też ustalenia poczynione przez podmiot kontrolujący w tym przedmiocie są niewłaściwe, co w konsekwencji nie prowadzi do naruszenia obowiązujących przepisów prawa.

Wyjaśnienia:

Na wstępie pragnę wskazać, że wdrażany w naszym ośrodku „Program wspierania wychowanków z problemami zażywania środków psychoaktywnych” zwany dalej „program”, którego jednym z elementów i założeń jest informowanie rodziców wychowanków o zagrożeniu związanym ze skalą zażywania przez współczesną młodzież, w tym wychowanków

Młodzieżowego Ośrodka Wychowawczego zwanego dalej „MOW” środków psychoaktywnych oraz testowanie wychowanków, których rodzice upowaznili nas do tego - pod kątem obecności w organizmie środków psychoaktywnych nie jest realizowany w oparciu o przytoczoną w raporcie podstawą prawną, a co za tym idzie w naszej ocenie nie może stanowić jej naruszenia. W raporcie odniesiono się do przepisu artykuł 70b § 1 ustawy z 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich, zwaną dalej u.p.n, który stanowi o sytuacjach, w których zachowanie nieletniego wskazuje, że jest on w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka.

Zgodnie z literaturą przedmiotu przepis art. 70b został dodany do u.p.n. ustawą z 29.07.2011 r. o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. Nr 191, poz. 1134), która określiła dość precyzyjnie rolę i pozycję kuratora sądowego w postępowaniu w sprawach nieletnich jednocześnie wzmacniając ją. Postanowienia art. 70b u.p.n. są tego dobitnym wyrazem, gdyż uprawniają kuratora sądowego sprawującego nadzór nad nieletnim do badania stanu trzeźwości lub odurzenia nieletniego, gdy zachodzi podejrzenie użycia przez nieletniego alkoholu lub innego środka odurzającego.

Niewątpliwie ustawodawca dostrzegł potrzebę uregulowania tej materii, gdyż używanie alkoholu lub innych środków odurzających przez nieletnich jest jednym z szerzej zaznaczających się problemów wychowawczych, który wymaga stanowczego przeciwdziałania, a który był dość trudny do niewątpliwego stwierdzenia bez określonych diagnostycznych badań. Jak wynika z przytoczonego przepisu, kuratorzy sądowi wyposażeni zostali w kompetencję do ich przeprowadzenia przy użyciu metod niewymagających badania laboratoryjnego, czyli przy użyciu urządzenia elektronicznego dokonującego pomiaru stężenia alkoholu w wydychanym powietrzu, a w wypadku innych środków odurzających przy pomocy urządzenia do oznaczania środków odurzających lub substancji psychotropowych w oparciu o analizę pobranej próbki śliny.

Przytoczona podstaw prawna, nie znajduje zastosowania w okolicznościach naszego ośrodka i nie jest źródłem na podstawie, której realizowany jest program.

Nadmienić należy, że w/w uregulowanie dotyczy środka wychowawczego, jakim jest nadzór kuratora na nieletnim. Co przesądza wprost art. 70b § 3 u.p.n., gdzie oddano całkowicie pod ocenę i do decyzji kuratora sądowego skorzystanie z możliwości wystąpienia do sądu rodzinnego z wnioskiem o zmianę środka wychowawczego w razie stwierdzenia obecności alkoholu lub innego środka odurzającego w organizmie nieletniego lub w razie odmowy nieletniego poddania się stosownym badaniom na obecność tego typu środków w jego organizmie. Kurator w oparciu o znajomość nieletniego i posiadane informacje na jego temat, w tym w szczególności dotyczące częstotliwości używania alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, powinien ocenić sytuację i rozważyć kwesję potrzeby zmiany nadzoru kuratora na inny środek, mając na uwadze dobro nieletniego i konieczność przeciwdziałania jego demoralizacji.

Nasz program ma charakter profilaktyczny i diagnostyczny i nie odnosi się do sytuacji wskazanych w przytoczonej podstawie prawnej – dotyczy zupełnie innych sytuacji i obszarów pracy związanej z profilaktyką, diagnozą i ewentualnym leczeniem wychowanków mających problem zażywania środków psychoaktywnych.

Skala problemu jaką w dzisiejszych czasach jest dostępność narkotyków czy alkoholu dla nieletnich spowodowała, że problem wychowawczy wymagała podjęcia adekwatnego i stanowczego przeciwdziałania tym problemom wychowawczym, które nota bene bez określenia odpowiednich procedur w tym także bez podjęcia badań diagnostycznych nie mógłby zostać rozwiązany.

Pragnę wskazać, że umieszczenie nieletniego w MOW jest tylko jednym z wielu możliwości zastosowania środków wychowawczych wobec nieletniego, jakie może zastosować sąd zgodnie z art. 6

u.p.n. Przepis ten wskazuje na cztery grupy środków, jakie sąd rodzinny może docelowo stosować wobec nieletnich. Są to: 1) środki wychowawcze, 2) środek poprawczy, 3) inne środki zastrzeżone przez ustawę, jakimi są środki leczniczo-wychowawcze, wyszczególnione w art. 12 u.p.n. oraz 4) środki przewidziane w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym z określonymi wyłączeniami. Zestaw grup sądowych środków możliwych do docelowego stosowania wobec nieletnich zawarty w art. 6 u.p.n. jest zupełny. Katalog środków wskazanych w art. 6 u.p.n. uzupełnia przepis art. 12 u.p.n., który wymienia również w sposób kompletny katalog środków leczniczo-wychowawczych przewidzianych dla nieletnich, którzy z powodu upośledzenia umysłowego, choroby psychicznej lub innych zaburzeń psychicznych lub uzależnień wymagają nie tylko oddziaływań wychowawczych, ale także specjalistycznego leczenia

Pragnę podkreślić, że ogół sądowych środków skatalogowanych w art. 6 i 12 u.p.n., jakie sąd rodzinny może docelowo stosować wobec nieletnich, można podzielić – z uwagi na stopień ingerencji w życie i wychowanie nieletniego – na środki niepowodujące zmiany dotychczasowego środowiska wychowawczego nieletniego (wymienione w art. 6 pkt 1–8 i 11 u.p.n.) i środki łączące się ze zmianą środowiska wychowawczego nieletniego (wymienione w art. 6 pkt 9, 10 i art. 12 u.p.n.).

Poszczególne środki wychowawcze przewidziane w art. 6 u.p.n. mogą być orzekane zarówno pojedynczo, jak i w połączeniu ze sobą w zależności od jawiących się potrzeb. Oczywiście w zakresie doboru środków sąd rodzinny ma dużą dyskrecyjną władzę, gdyż ustawa nie formułuje żadnych przesłanek ich orzekania. Jedynym wyjątkiem w tym względzie jest przepis art. 10 u.p.n., który formułuje dość rygorystyczne przesłanki orzekania środka poprawczego, czyniąc możliwość korzystania z niego bardzo ograniczoną. W tym miejscu jednak trzeba wyraźnie wskazać, że sąd rodzinny zajmujący się sprawą nieletniego nie jest zobligowany żadnym przepisem ustawy do orzekania środków w niej przewidzianych. Stosowanie wszystkich środków przewidzianych dla nieletnich odbywa się na zasadzie celowości ich stosowania i jest podporządkowane dobru konkretnego nieletniego.

Co istotne, mając na uwadze czynnik czasu realizacji środków przeznaczonych dla nieletnich, można ogół środków podzielić na środki jednorazowe (np. upomnienie, zobowiązanie do przeproszenia pokrzywdzonego, przepadek rzeczy) oraz środki, których wykonanie rozciąga się w czasie (większość środków ma taki właśnie charakter, np. wszystkie nadzory, umieszczenia w rodzinie zastępczej, w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, w zakładzie poprawczym). Cechą charakterystyczną wszystkich środków wychowawczych (w tym wychowawczo-leczniczych) przewidzianych dla nieletnich jest to, że mogą być one zmieniane (tj. jedne środki mogą być zastępowane innymi środkami) lub uchylane w trakcie postępowania wykonawczego, gdy zaistnieje taka potrzeba na podstawie art. 79 i 80 u.p.n.

Tym samym, jasno należy stwierdzić, że środki orzekane wobec nieletnich nie mają charakteru definitywnego, tzn. nie muszą być wykonywane ani od początku do końca, ani w pierwotnie orzeczonej postaci. Mogą być bowiem zmieniane lub uchylane w każdym czasie odpowiednio do zmieniających się potrzeb. Przy orzekaniu środków wychowawczych, leczniczo-wychowawczych oraz środków poprawczych nie określa się nigdy czasu ich trwania. Łączy się to ściśle z celem ich stosowania, jakim jest poprawa zachowania osoby nieletniej sprawiającej poważne kłopoty wychowawcze. Z natury oddziaływań wychowawczych, które są procesem i to przebiegającym w sposób zindywidualizowany, wynika niemożność przewidzenia z góry, jaki czas będzie potrzebny do osiągnięcia pożądaných efektów w zakresie wychowania.

Pragnę tylko podkreślić, że środek wychowawczy w postaci objęcia nieletniego nadzorem kuratora, jest ujęty w art. 6 pkt. 5 u.p.n. Nadzór kuratora jest środkiem wychowawczym, znanym już od

roku 1932 r. Odgrywa on w praktyce orzeczniczej sądów rodzinnych największą rolę. Środek ten polega na dość intensywnym i bezpośrednim oddziaływaniu na nieletniego w jego dotychczasowym środowisku, w którym on na co dzień funkcjonuje. Zadania i zakres działań kuratora sądowego związane z powierzonym mu nadzorem nad nieletnim zostały dość szczegółowo uregulowane w art. 70a i następnym u.p.n. Kurator sądowy, sprawując nadzór nad nieletnim, organizuje i prowadzi działania mające na celu pomoc nieletniemu w zmianie nagannych zachowań i postaw, w kierunku postaw społecznie akceptowanych. W szczególności kurator współdziała na rzecz poprawy warunków wychowawczych oraz w miarę potrzeby również warunków bytowych i zdrowotnych nieletniego, kontaktuje się z nieletnim, z jego rodziną, ze szkołą lub miejscem nauki zawodu, odwiedza nieletniego w miejscu jego zamieszkania, kontroluje wypełnianie przez nieletniego obowiązków i jego zachowanie, udziela nieletniemu innej stosownej pomocy.

Z kolei środki wychowawcze, o których mowa w art. 6 pkt 9 u.p.n. czyli orzeknie przez sąd rodzinny o umieszczeniu nieletniego w młodzieżowym ośrodku wychowawczym albo w rodzinie zastępczej zawodowej, która ukończyła szkolenie przygotowujące do sprawowania opieki nad nieletnim to środki **zmieniające środowisko wychowawcze nieletniego**, a więc **środki radykalnie wkraczające w życie i wychowanie nieletnich**. Podkreślić należy, że są one orzekane – na ogół – dopiero wtedy, gdy inne środki wychowawcze nie odniosły pożądanego efektu wychowawczego. Środki te stosuje się, gdy dobro nieletniego wymaga zmiany środowiska wychowawczego, gdyż jest ono na tyle niewydolne wychowawczo lub ma niekorzystny wpływ na nieletniego, że stosowanie środków wychowawczych wspomagających jedynie proces wychowania w dotychczasowym środowisku nie daje szans na poprawę postawy życiowej i zachowania nieletniego.

Jako Dyrektor MOW pragnę podkreślić, że młodzieżowe ośrodki wychowawcze to placówki publiczne, funkcjonujące cały rok kalendarzowy, przeznaczone dla dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie, wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy, wychowania, pomocy psychologiczno-pedagogicznej i resocjalizacji. Nasz ośrodek ma charakter resocjalizacyjno-wychowawczy. W naszym ośrodku zapewniamy umieszczonym w nim wychowankom całodobową opiekę oraz warunki niezbędne do nauki, wychowania, resocjalizacji i terapii, w tym warunki bezpiecznego pobytu. Do zadań młodzieżowego ośrodka wychowawczego należy eliminowanie przejawów niedostosowania społecznego oraz przygotowanie wychowanków do samodzielnego i odpowiedzialnego życia zgodnego z obowiązującymi normami społecznymi i prawnymi, o czym stanowi wprost § 13 i 14 rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 11.08.2017 r. w sprawie publicznych placówek oświatowo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodków wychowawczych, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych oraz placówek zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania (Dz.U. poz. 1606).

Ponadto zgodnie z § 19 rozporządzenia

1. Zadania, o których mowa w § 14 ust. 1 i § 18 ust. 1, są realizowane przez:

1) rozpoznawanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, możliwości psychofizycznych i zainteresowań wychowanków;

2) udział wychowanków w zajęciach:

a) umożliwiającym nabywanie umiejętności życiowych i społecznych ułatwiających prawidłowe funkcjonowanie w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności po opuszczeniu ośrodka:

–resocjalizacyjnych - w przypadku wychowanków niedostosowanych społecznie,

–socjoterapeutycznych - w przypadku wychowanków zagrożonych niedostosowaniem społecznym,

–profilaktyczno-wychowawczych,

- rewalidacyjnych - w przypadku wychowanków niepełnosprawnych,*
  - innych o charakterze terapeutycznym,*
  - b)sportowych, turystycznych i rekreacyjnych, w tym zajęciach organizowanych na świeżym powietrzu, o ile pozwalają na to warunki atmosferyczne,*
  - c)kulturalno-oświatowych,*
  - d)rozwijających zainteresowania;*
  - 3)zapewnienie wsparcia wychowankom w okresie poprzedzającym opuszczenie ośrodka.*
- 3. Zajęcia resocjalizacyjne, socjoterapeutyczne i profilaktyczno-wychowawcze, o których mowa w ust. 1 pkt 2 lit. a tiret pierwsze, drugie i trzecie, są ukierunkowane w szczególności na:*
- 1)wspieranie wychowanków nowo przyjętych;*
  - 2)rozwijanie mocnych stron i zainteresowań wychowanków odpowiednio do ich możliwości psychofizycznych;*
  - 3) kształtowanie kompetencji indywidualnych i społecznych wychowanków oraz przygotowanie ich do samodzielnego funkcjonowania w życiu dorosłym i aktywności zawodowej.*

Wobec powyższego rola ośrodka, jak środka wychowawczego jest niewątpliwie szeroka. A katalog oczekiwań jakie ma spełnić umieszczenie nieletniego w ośrodku jest bardzo bogaty i niewątpliwie nie jest to katalog zamknięty. Pożądanym rezultatem jest bezapelacyjnie jest rozpoznawanie indywidualnych potrzeb wychowanków aby wpłynąć na kształtowanie kompetencji indywidualnych i społecznych w taki sposób, aby nieletni po opuszczeniu ośrodka był gotowy do samodzielnego funkcjonowania w dorosłym życiu w taki sposób aby eliminować przejawy niedostosowania społecznego, którego jednym z symptomów w młodzieńczym wieku będą alkohol, narkotyki i środki psychotropowe czy też inne nielegalne używki.

Natomiast to co jest istotne, umieszczenie nieletniego w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym nie pozbawia rodzica względem dziecka praw rodzicielskich. Rodzice w ramach pełnionej władzy rodzicielskiej w dalszym zakresie posiadają kompetencje wychowawcze i mogą wykonywać m.in. testy na obecność narkotyków, analogicznie, jak ma to miejsce wobec dzieci i młodzieży nie umieszczonej w MOW. Jeszcze raz podkreślam, że zastosowanie wobec nieletniego środka wychowawczego w postaci umieszczenia w MOW nie oznacza odebrania praw rodzicielskich, a tym samym nie pozbawia rodziców prawa wykonywania testów na obecność środków psychoaktywnych.

Dlatego też przepisy wykonawcze do przytoczonej w raporcie podstawy prawnej stanowiącej podstawę przedmiotowego zalecenia tj. Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 10 kwietnia 2012 r. w sprawie warunków i sposobu przeprowadzania badań na obecność alkoholu lub innego środka użytego w celu wprowadzenia się w stan odurzenia nie dotyczą naszych wychowanków, gdyż już § 1 tego rozporządzenia wskazano, że dotyczy ono nieletnich, wobec których wykonuje się środek wychowawczy w postaci nadzoru kuratora sądowego.

Jeszcze raz pragnę podkreślić, że nasi wychowankowie to nieletni, wobec których sąd orzekł inny środek wychowawczy w postaci umieszczenie w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym. W naszej ocenie, są to dwa odrębne środki wychowawcze, zatem zapisy w/w rozporządzenia nie mają zastosowania do naszych podopiecznych.

Ponadto mając na uwadze przede wszystkim dobro naszych wychowanków, co stanowi wypełnienie normy art. 3 § 1 u.p.n. staramy się respektować zasady określone przez ustawodawcę. Zgodnie z w/w przepisem „w sprawie nieletniego należy kierować się przede wszystkim jego dobrem, dążąc do osiągnięcia korzystnych zmian w osobowości i zachowaniu się nieletniego oraz zmierzając w

miarę potrzeby do prawidłowego spełniania przez rodziców lub opiekuna ich obowiązków wobec nieletniego, uwzględniając przy tym interes społeczny.”

Dyrektywy postępowania, zasada dobra dziecka, a także okoliczności dotyczące nieletniego są dla nas priorytetem.

W doktrynie przedmiotu zgodnie z komentarzem - Górecki Piotr, Konarska-Wrzosek Violetta, Postępowanie w sprawach nieletnich. Komentarz, wyd. II „*podkreśla się, że przepisie art. 3 § 1 u.p.n. wskazuje, że kierując się dobrem nieletniego, należy dążyć do osiągnięcia korzystnych zmian w osobowości i zachowaniu się nieletniego. Zmiany te mają więc polegać zarówno na pozytywnej przebudowie wewnętrznej nieletniego, jak i na pozytywnej zmianie zachowania przejawiającego się na zewnątrz. Osiągnięcie pożądanych zmian ma „służyć przede wszystkim samemu nieletniemu – jego dobru, jego szczęśliwemu życiu” (cyt. A. Strzembosz, System sądowych środków ochrony dzieci i młodzieży przed niedostosowaniem społecznym, Lublin 1985, s. 113). Osiągnięcie pozytywnych zmian w wyznawanym systemie wartości, w postawie życiowej nieletniego, w stosunku do innych i do samego siebie oraz w przejawianym zachowaniu jest zgodne zarówno z dobrem nieletniego, jak i pozostaje w zgodności z interesem społecznym, który w sprawach nieletnich w myśl art. 3 § 1 in fine u.p.n. też ma być uwzględniany. Dyrektywa dobra nieletniego wskazuje także na ewentualną potrzebę zmiernienia do prawidłowego spełniania wobec nieletniego obowiązków wynikających z władzy rodzicielskiej lub opieki nad dzieckiem. Wskazanie to łączy się ściśle z ustaleniami naukowymi, że demoralizacja oraz przestępczość nieletnich w dużej mierze pozostają w związku z nienależytym wykonywaniem obowiązków z zakresu opieki i wychowania, a jednocześnie, że właściwe wykonywanie tych obowiązków ma duże znaczenie przy przeciwdziałaniu demoralizacji i przestępczości dzieci i młodzieży. Przepis art. 3 § 2 u.p.n. zobowiązuje do brania pod uwagę w każdym postępowaniu z nieletnimi: osobowości danego nieletniego i wielu innych indywidualnych czynników takich jak, w szczególności: wiek nieletniego, stan jego zdrowia, stopień rozwoju psychicznego i fizycznego, cechy charakteru, zachowanie się nieletniego, przyczyny i stopień demoralizacji, charakter środowiska nieletniego oraz warunki jego wychowania. Ustalenia dotyczące powyższych kwestii są niezbędne do tego, aby można było podjąć decyzje odpowiadające dobru nieletniego.”*

Stąd też w naszej ocenie słuszność i zasadność wprowadzonego przez nas programu, który ma niewątpliwie pozytywny wymiar dla dobra nieletniego, tylko i wyłącznie w trosce o jego zdrowie i życie.

Ponadto po naszej stronie jako placówki, ciąży bezwzględna odpowiedzialność za bezpieczeństwo i zdrowie wychowanków.

Co więcej, wyniki badań naukowych (przekazane jako załącznik do niniejszych zastrzeżeń) wskazujące na masową skalę zażywania niebezpiecznych środków psychoaktywnych przez wychowanków MOW, bardzo duży odsetek wychowanków trafiających do MOW w stanie uzależnienia od środków psychoaktywnych, co bez podejmowania działań o charakterze profilaktycznym, diagnostycznym i leczniczym wobec tych osób utrudnia lub uniemożliwia skuteczną realizację zadań wychowawczych i resocjalizacyjnych MOW.

Trudno jest nam zatem zgodzić się, że skoro jako ośrodek, którym ma nieść pomoc nieletniemu i wypełniać względem niego powierzoną nam misję będziemy biernie przyglądali się istniejącym zagrożeniom, które otaczają dzisiejszą młodzież. W naszej ocenie pozostawanie biernym w sytuacji, kiedy istnieje konieczność radykalnych działań aby zapobiec takiej negatywnej skali w trosce o dobro naszych wychowanków, konieczne jest podjęcie działań profilaktycznych, diagnostycznych i leczniczych. Bez odpowiedniej reakcji skazujemy się na daleko idącą porażkę względem zarówno procesu resocjalizacji nieletniego, jak także względem obowiązującego systemu prawnego, który z jednej strony obliguje nas do troski o dobro nieletniego, a z drugiej strony odbiera nam prawo działania.

W naszej ocenie, brak jednoznacznych uregulowań prawnych w zakresie wspierania wychowanków MOW zażywających środki psychoaktywne, zagrożonych uzależnieniem, bądź uzależnionych (np. na wzór rozporządzenia ministra sprawiedliwości z dnia 18 października 1999 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu postępowania leczniczego, rehabilitacyjnego i readaptacyjnego w stosunku do osób uzależnionych umieszczonych w zakładach poprawczych) nie może prowadzić do sytuacji, że nie realizujemy podstawowych dyrektyw względem nieletniego i jako ośrodek będący nota bene środkiem wychowawczym nie spełniamy swoich podstawowych elementarnych założeń.

Na zakończenie pragnę podkreślić, że od wielu lat podejmujemy intensywne wysiłki służące wspieraniu wychowanków z problemem zażywania środków psychoaktywnych. Nasze działania i wysiłki są one realizowane w oparciu o następujące akty prawne m.in.: Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, stanowiąca, iż „Zadania w zakresie przeciwdziałania narkomanii są realizowane, w zakresie określonym w ustawie, także przez: przedszkola, szkoły i inne jednostki organizacyjne wymienione w art. 2 pkt 3-9 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 910 i 1378)”, a także w oparciu o przepisy rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii.

Powyższe rozporządzenie stanowi m.in., że szkoły i placówki (w tym MOW-y):

- ✓ prowadzą systematyczną działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i profilaktyczną,
- ✓ prowadzą działania uprzedzające oparte na naukowych podstawach,
- ✓ współpracują z rodzicami/opiekunami uczniów, oraz, że w działalności mogą brać udział rodzice.
- ✓ współpracują m.in. z poradniami specjalistycznymi, poradniami realizującymi świadczenia zdrowotne z zakresu leczenia uzależnień.

Wobec powyższego, mając na uwadze naszą rolę i dobro nieletniego pragnę wskazać, że prowadzony przez nas program jest zbiorem działań wypełniających zasady określone w/w przepisach prawa.

Program jest dostosowany do specyfiki funkcjonowania MOW. Przykładem takiego dostosowania do specyfiki funkcjonowania MOW jest testowanie na mocy upoważnienia od rodziców, co wiąże się m.in. z odległym miejscem zamieszkania wychowanków od MOW i brakiem możliwości każdorazowego przyjazdu rodziców do ośrodka dla wykonania testów.

W wyniku prowadzonych przez nas działań w ramach przedstawionego programu wielu naszych wychowanków podjęło się dobrowolnie udziału w diagnozie, a następnie terapii uzależnień realizowanej we współpracy z Poradnią Terapii Uzależnień „Powrót z U” w Szczecinie. Co istotne, jeden z naszych wychowanków na skutek pozytywnego oddziaływania programu, przebywa obecnie na leczeniu w zamkniętym ośrodku terapii uzależnień.

Należy podkreślić, iż u podstaw decyzji wychowanka o poddaniu się terapii zawsze stały pozytywne wyniki testów, wykonywanych za zgodą rodziców po powrocie wychowanków z przepustek. Dopóki bowiem działania nasze nie obejmowały testowania, wychowankowie doświadczając wyłącznie pozytywnych skutków zażywania środków psychoaktywnych zawsze deklarowali, iż żadnych środków nie zażywają.

Dopiero wyniki testów, po których włączaliśmy wychowanków do działań z zakresu pomocy psychologiczno – pedagogicznej, tj. np. indywidualnych rozmów z pedagogiem/psychologiem skłaniały chłopców do ujawnienia prawdy na temat zażywania przez nich środków psychoaktywnych, poddaniu się diagnozie, a przez część z nich terapii uzależnień.

Pragnę zaakcentować i podkreślić, że wyniki testowania nie powodują nakładania kar na wychowanków, są zaś przekazywane rodzicom i wykorzystywane do włączania wychowanków do także dobrowolnych i za ich zgodą - działań z zakresu diagnozy oraz ewentualnej terapii i leczenia uzależnień. Zdarza się, że rodzice po poinformowaniu o pozytywnych wynikach testów po powrocie wychowanka z przepustki przyjeżdżają do MOW, rozmawiają z synem, zachęcają do udania się do poradni leczenia uzależnień, bądź sami jadą z dzieckiem do poradni.

Już chociażby z tego powodu, można pokusić się o stwierdzenie, że powyższe wskazuje, że pierwsze miesiące wdrażania programu przynoszą wyraźne i pożądane efekty.

Należy też podkreślić, iż działania z zakresu diagnozy i leczenia uzależnień to działania odrębne od działalności wychowawczej i resocjalizacyjnej prowadzonej w celu eliminowania przejawów niedostosowania społecznego, są bowiem procedurą leczniczą odpowiadającą na odrębną od niedostosowania społecznego chorobę, sklasyfikowaną w klasyfikacji zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania ICD 10. Nie można zakładać, że działania wychowawcze i resocjalizacyjne realizowane w celu przeciwdziałania niedostosowaniu społecznemu przyniosą efekt w leczeniu zaburzeń psychicznych, będących wynikiem zażywania środków psychoaktywnych.

Wdrażany przez nas program został skonsultowany z doświadczonym, certyfikowanym terapeutą uzależnień, pedagogiem i psychologiem Joanną Flis (www.joannaflis.pl), która prowadziła również szkolenie dla Rady Pedagogicznej MOW Trzebież w dniach 26 – 27 lutego 2021 r. Od momentu przygotowywania i wprowadzenia programu (przełom I i II semestru roku szkolnego 2020/21), rodziców nowo przyjmowanych wychowanków podczas ich doprowadzenia informujemy o zagrożeniach związanych z zażywaniem środków psychoaktywnych przez młodzież i skali tego zjawiska wśród wychowanków MOW, możliwości naszej pomocy, znaczenia wykonywania testów na obecność środków psychoaktywnych oraz konieczności upoważnienia nas przez rodziców do ich wykonywania. Dla wychowanków przyjmowanych w tym okresie stosujemy upoważnienia pisemne.

Wracając do wyników badań naukowych, których uwzględnianie jest **obowiązkiem** wynikającym z przytoczonego wcześniej Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii, poniżej przytaczam wybrane wyniki badań:

- *„Używanie środków odurzających jest wśród wychowanków bardzo powszechne. Aż 90,91% badanych dziewcząt i 87,23% badanych chłopców przyznało się do zażywania substancji psychoaktywnych”*
- *„Na pytanie o to, czy po pierwszym razie młodzież sięgała ponownie po substancje psychoaktywne 91,43% badanych dziewcząt oraz 96,34% badanych chłopców odpowiedziała twierdząco. Zaprzeczyło temu 8,57% dziewcząt oraz 3,66% chłopców”.*
- *M. Szpringer, M. Wojciechowska, T. Orczykowski, Używanie substancji psychoaktywnych przez młodzież gimnazjalną z Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych jako błędne pojmowanie dobrostanu, „Zdrowie i Dobrostan”, nr 2/2015.*
- *„W wyniku badań określono, iż 100% podopiecznych eksperymentowało z różnego rodzaju substancjami psychoaktywnymi, do czego przyznawali się sami, nierzadko stanowiło to dla nich powód do dumy i przechwalania się wśród kolegów efektami tych eksperymentów. Aż, 57*

nieletnich (95%) paliło papierosy, większość z nich nałogowo od dłuższego okresu czasu, również na terenie placówki. Do spożywania alkoholu przyznało się 53 nieletnich czyli 88% populacji. Większość z nich można było umieścić w fazie picia ryzykownego lub szkodliwego. Młodzież przebywająca w placówce chętnie sięgała po narkotyki miękkie – 50 badanych(83%) podało, że w przeszłości paliła marihuanę, a 18 z nich (30%) nie zażywało innych narkotyków czy substancji psychoaktywnych poza marihuaną. Dostosowania innych środków narkotycznych przyznało się 32 z nich (53%), głównie do zażywania amfetaminy i dopalaczy.”

- J. Greń, A. Pisarska, „Używanie narkotyków przez podopiecznych młodzieżowych ośrodków socjoterapii i młodzieżowych ośrodków wychowawczych”, *Leczenie, Uzależnienia*, nr 3/2020.
- „Najbardziej rozpowszechniona wśród wychowanków zaraz po marihuanie okazała się amfetamina, której używanie raportowało około 40% wychowanków MOS/MOW. Drugą substancją pod względem częstości używania okazał się mefedron, którego używało około 30% badanych. Substancja ta jest zaliczana do grupy nowych substancji psychoaktywnych, jednak została tutaj uwzględniona osobno z powodu znacznego rozpowszechnienia. Około 20% badanych potwierdziło używanie ecstazy/MDMA oraz leków (psychotropowych, uspokajających, nasennych). Ponadto kilkanaście procent respondentów odpowiedziało, że sięgało po kokainę (15,5%) oraz LSD i inne halucynogeny (13,3%)”.
- Kamiński, *Stosowanie substancji psychoaktywnych przez podopiecznych młodzieżowych ośrodków wychowawczych (w): A. Kamiński, M. Dobijański, Uzależnienie jako wyzwanie dla współczesnego pedagoga resocjalizującego*, Warszawa 2018.
- „Na problemy związane z zapewnieniem bezpieczeństwa wychowankom a także pracownikom ośrodków, przy braku możliwości przeprowadzania wstępnych testów na obecność alkoholu lub innych środków odurzających w organizmie nieletniego, a także na konieczność uregulowania powyższych kwestii, uwagę zwracali dyrektorzy MOW i kuratorzy oświaty oraz pozostali uczestnicy panelu ekspertów „działalność resocjalizacyjna młodzieżowych ośrodków wychowawczych”.

Panel ekspertów odbył się w dniu 4.07.2017 r w siedzibie Delegatury NIK w Szczecinie.

Jednocześnie należy wskazać, iż realizowany w naszym ośrodku program wspierania wychowanków z problemem zażywania środków psychoaktywnych obejmujący testowanie wychowanków na obecność środków psychoaktywnych był przedmiotem badania Najwyższej Izby Kontroli. Raport z kontroli został dostarczony KMPT w ramach niniejszej wizytacji. W raporcie NIK znajduje się informacja, iż NIK odstępuje od zaleceń w tej sprawie, po dokładnym jej przebadaniu, kontrolerom NIK udostępniłmy całą treść programu wraz ze wszystkimi szczegółowymi informacjami, w tym wzorem zgód rodziców na wykonywanie testów. Wątpliwości zatem budzi fakt odmiennych stanowisk dwóch instytucji – NIK i KMPT – w tej samej sprawie, badanej niemal w tym samym czasie.

W związku z przedstawionym w raporcie KMPT zaleceniem oraz przytoczonymi powyżej aspektami przedmiotowej sprawy, **proszę o ponowną i wnikliwą analizę prawną.** W związku z zapisem w raporcie z wizytacji w MOW Trzebież, iż „w raporcie scharakteryzowano również problemy systemowe wymagające zmiany obowiązującego prawa” uprzejmie proszę o informację, czy i w jakim zakresie przytoczony zapis odnosi się do kwestii profilaktyki, diagnozy, pomocy, ewentualnego leczenia wychowanków MOW z problemem zażywania środków psychoaktywnych, tj. wychowanków uzależnionych bądź zażywających środki psychoaktywne.

Do czasu odpowiedzi na niniejsze zarzuty i wyjaśnienia trudno jest przyjąć, że zalecenie nr 1 jest zasadne z uwagi na w/w argumenty. Oczywiście naszą rolą jest chęć współpracy z RPO w tym zakresie, gdyż w naszym obowiązku jest również dbanie o wspólne dobro nieletnich.

Nadto, należy nadmienić, iż testy na obecność środków psychoaktywnych wykonywane są przez pracowników MOW Trzebież na podstawie pisemnie złożonych próśb i upoważnień rodziców w związku z brakiem możliwości wykonywania ich przez rodziców na skutek pobytu dziecka w MOW-ie. Na dowód tych okoliczności przedkładam do wglądu upoważnienia rodziców w tym zakresie.

Oczywiście w sytuacji, gdyby RPO nie przychylił się do naszych zarzutów i argumentów, o których mowa powyżej, jako Dyrektor MOW odpowiedzialny za bezpieczeństwo swoich wychowanków bardzo proszę o jednoznaczne wskazanie ze strony RPO w wystąpieniu pokontrolnym, że mamy zawiesić nasz program. Taka informacja będzie dla nas wiążąca i będzie stanowiła odzwierciedlenie kierunków w jakich ośrodek ma działać w tym zakresie.

Zalecenie nr 2 – poddawanie wszystkich nowych przyjmowanych wychowanków badaniom lekarskim. Badaniom przez lekarza powinni być też podawani wychowankowie powracający do placówki z miejsc, gdzie mogli doświadczyć złego traktowania np. doprowadzeni przez Policję, po powrocie z ucieczki bądź przepustek.

Zarzut:

Nie zgadzam się z zawartymi w raporcie kontroli zaleceniami w zakresie poddawania wszystkich nowych przyjmowanych wychowanków badaniom lekarskim (...) i podnoszę zarzut, że w raporcie nie wskazano, żadnej podstawy prawnej, na której takie działania placówka miałaby opierać.

Nie wskazano, żadnych aktów prawnych zgodnie z którymi mielibyśmy realizować tego rodzaju wytyczne i prowadzić szczegółową dokumentację medyczną.

Nie wskazano, na jakiej podstawie w odniesieniu do pacjenta małoletniego i w jakiej formie miałaby zostać udzielona zgoda jego przedstawiciela ustawowego, a gdy pacjent nie ma przedstawiciela ustawowego lub porozumienie takie byłoby niemożliwe w jakim trybie – wystąpić o zezwolenie do sądu.

Co istotne w naszej ocenie jest to bardzo istotne, skoro w kolejnym punkcie 6.2 zastrzeżenia organu wzbudziła praktyka odbierania od opiekunów prawnych ogólnego upoważnienia dyrektora MOW lub osoby przez niego wskazanej do podejmowania decyzji co do leczenia czy hospitalizacji. Zarzucono, że taka sytuacja jest niezgodna z obecnie obowiązującym porządkiem prawnym, tj. art. 32 ust. 1 ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry, z czym też się trudno zgodzić, gdyż tego rodzaju zgoda ma umożliwić wychowana niezbędnej pomocy w sytuacjach zagrażającym im życiu i zdrowia. Wskazuję, że to zawsze lekarz udzielający pomocy dla wychowanka wskazuje podstawy do hospitalizacji w danym konkretnym przypadku. Jesteśmy pozbawieni możliwości ingerencji w stawioną diagnozę, gdyż jest to poza naszymi kompetencjami. Dysponując odpowiednią zgodą jesteśmy w stanie zainterweniować i udzielić wychowankowi niezbędnej pomocy.

Wobec powyższego mając na uwadze zastrzeżenia do punktu 6.2 jak i przedmiotowe zalecenie trudno przyjąć, że realizacja zalecenia na chwilę obecną stanowi jakikolwiek uchybienie po stronie ośrodka.

Wyjaśnienia:

Tak jak powyżej w raporcie nie wskazano żadnej podstawy prawnej, która obligowałaby nas do takiego obowiązku. A co za tym idzie trudno jest zgodzić się z zaleceniem, że w tym wypadku dochodzi do naruszenia przepisów prawa.

Ponadto mamy brak możliwości realizacji tego rodzaju zalecenia. MOW nie zatrudnia lekarza, organizacja wizyty lekarskiej w ramach podstawowej opieki zdrowotnej w związku z przybyciem do MOW bądź doprowadzeniem przez Policję, powrotem z ucieczki lub przepustki nie ma podstaw formalnych. Dodatkowym utrudnieniem w dostępie do lekarza jest trwająca pandemia.

Wychowankowie po przybyciu do MOW odbywają rozmowę z Dyrektorem MOW w obecności innego pracownika pedagogicznego, dodatkowo w naszym ośrodku odbywają rozmowę z psychologiem i pedagogiem. W czasie tych rozmów m.in. staramy się rozeznać, czy nie byli oni ofiarami przemocy bądź niewłaściwego traktowania.

Każda sytuacja jest rozpatrywana indywidualnie i zawsze w przypadku gdyby zaistniały tego rodzaju podejrzenia to interweniuujemy i są podejmowane działania adekwatne do sytuacji zgodnie z powszechnymi standardami.

Zalecenie 3 – odstąpienie od stosowania wobec podopiecznych sankcji zbiorowych.

Zarzut:

Nie zgadzam się z zawartymi w raporcie kontroli zaleceniami w zakresie odstąpienia od stosowania wobec podopiecznych sankcji zbiorowych i podnoszę zarzut, że zostały poczynione błędne ustalenia faktyczne w tym przedmiocie.

Wyjaśnienia:

W Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym w Trzebieży nie są stosowane „sankcje zbiorowe”. Wykaz kar stosowanych w ośrodku znajduje się w statucie MOW Trzebież. Zarówno zapisy statutowe, jak i praktyka naszej działalności zakłada indywidualną ocenę postaw i zachowań, podmiotowość i indywidualne podejście w zakresie nagradzania i karania (przy czym w naszych oddziaływaniach kierujemy się przede wszystkim pracą nad kształtowaniem i rozwijaniem motywacji wewnętrznej wychowanków, nie zaś motywacji zewnętrznej opieranej na karach i nagrodach).

Kwestię oddziaływań wychowawczych jakimi są np. dopilnowanie wykonania przez wychowanków obowiązków, jeśli nie zostały należycie wykonane w czasie na to przeznaczonym (co może wiązać się z koniecznością ich wykonania w czasie, w którym przewidziana jest możliwość korzystania ze smartfonów, w tym przez większą grupę wychowanków) szczegółowo wyjaśniałem podczas wizytacji. W tym miejscu po raz kolejny wskazuję, że interpretowanie oddziaływań wychowawczych jako „sankcję zbiorową” jest w mojej opinii brakiem rozróżnienia pomiędzy karą, a oddziaływaniem wychowawczym ukierunkowanym na kształtowanie postawy odpowiedzialności, rzetelności i obowiązkowości. Wyjaśnianiu tego zagadnienia wychowankom poświęcamy wiele czasu, choć i tak bywa, że część z nich traktuje te oddziaływania jako „kary”, „kary zbiorowe” itp.

Zwracam uwagę, iż podopiecznymi MOW jest młodzież niedostosowana społecznie, z zaburzeniami zachowania. Kształtowanie w tej grupie osób postaw społecznie akceptowanych, w tym rzetelności w wykonywaniu obowiązków jest długotrwałym procesem wymagającym konsekwentnych oddziaływań wychowawczych, w tym obejmującym pracę nad rozumieniem przez wychowanka znaczenia oddziaływań wychowawczych. W tym znaczeniu, jeśli np. grupa wychowanków nie wykonała rzetelnie, w przeznaczonym na to czasie swoich obowiązków, to obowiązki te musi wykonać – nadrobić w innym czasie, tracąc tym samym możliwość wykorzystania go na korzystanie ze smartfonów. Nie jest to jednak stosowanie sankcji zbiorowych, gdyż każdorazowo wyjaśniamy wychowankom kto i dlaczego nie może w danym czasie korzystać z przywilejów, które są przewidziane dla osób należycie wywiązujących się ze swoich obowiązków. Nie zawsze spotyka się to z akceptacją i zrozumieniem ze strony wychowanków, wówczas pracujemy nad uświadomieniem wychowankom znaczenia naszych oddziaływań. Jednakże fakt ewentualnego braku zrozumienia przez wychowanka wybranego oddziaływania nie może być powodem do jego zaniechania, gdyż podważałoby to sens naszej pracy.

Osobną kwestią jest, iż w raporcie KMPT (punkt 6.3 „dyscyplinowanie” znajduje się zapis, iż „w toku wizytacji ustalono, iż w placówce dochodzi do stosowania odpowiedzialności zbiorowej” nie podając żadnego przykładu takiej sytuacji. W tym stanie rzeczy mając na uwadze wypracowane w MOW Trzebież standardy, jak również w/w wyjaśnienia podnoszę, że nie zgadzam się z takimi ustaleniami, gdyż są one całkowicie nieuzasadnione i wnoszę o niezwłoczne usunięcie takiego sformułowania z raportu kontroli.

Wskazano natomiast, iż cyt. „z relacji nieletnich wynikało, że w sytuacji w której ciężko ustalić winnego danego zdarzenia odpowiedzialność ponosi cała grupa, np. nie może korzystać z telefonów prywatnych przez określony czas”.

W tym miejscu podnoszę, że sytuację tę wyjaśniałem w toku kontroli. Moje wyjaśnienia w tym zakresie nie zostały uwzględnione w raporcie KMPT, uwzględnione zostały natomiast wyłącznie opinie i odczucia wychowanków.

Z ogromnym zdziwieniem przyjmuję nieadekwatne zestawienie w raporcie KMPT powyżej zacytowanej relacji wychowanków (będącej ich jedynie subiektywnym odczuciem), ze standardami międzynarodowymi „zakazującymi kar zbiorowych, cielesnych, karania poprzez przetrzymywanie w ciemnym pomieszczeniu, a także wszelkich innych nieludzkich lub poniżających form karania” oraz podsumowanie przytoczonego punktu - cyt. „KMPT zaleca odstąpienie od stosowania wobec podopiecznych sankcji zbiorowych”. W mojej ocenie tego rodzaju porównanie w raporcie jest nieadekwatne, a wskazane zalecenie nr 3 nie znajduje żadnego odzwierciedlenia w stanie faktycznym, gdyż tego rodzaju sankcje nie były i nie są stosowane wobec wychowanków. Nigdy wobec podopiecznych nie była stosowana odpowiedzialność zbiorowa, która miałaby zostać zakwalifikowana jako kara zbiorowa.

Tak zestawione odczucia wychowanków dotyczące konsekwentnej postawy wychowawców ze standardami międzynarodowymi oraz podsumowaniem, jak również nie uwzględnienie złożonych w trakcie wizytacji moich wyjaśnień uznaję za nierzetelne, krzywdzące, naruszające dobre imię naszej placówki, dewaluujące wysiłki kadry i sposób naszych oddziaływań wychowawczych.

Należy również wskazać, iż współczesnym standardem rzetelnego badania wybranych elementów rzeczywistości społecznej służącym osiągnięciu rzetelnych i trafnych wyników jest **triangulacja danych**, czyli m.in. łączenie różnych metod badawczych oraz weryfikowanie informacji pochodzących z różnych źródeł. W kontekście przytoczonego standardu dziwi fakt, iż wizytacja placówki wychowawczej w ramach KMPT, której wyniki w znacznym stopniu opierają się na przeprowadzeniu zdalnych rozmów indywidualnych z wychowankami (o czym świadczy zalecenie nr 3 sformułowane bez uwzględnienia wyników indywidualnych rozmów z personelem MOW Trzebież) **realizowane było bez udziału pedagoga i psychologa ze strony KMPT.**

Już chociażby z tego powodu należy zastanowić się nad zasadnością i poprawnością wizytacji w tym zakresie. **W związku z powyższym oraz w związku z tym, iż w ośrodku nie są stosowane sankcje zbiorowe zalecenie uważam za bezzasadne.**

Zalecenie 4 – uzupełnienie tablic informacyjnych o adresy instytucji stojących na straży praw człowieka oraz Regulamin placówki.

W zakresie tego zalecenia wskazuję, że zalecenie zostanie zrealizowane w dniu 14.02.2022 r. Obecnie, do dnia 13.02.2022 r., tj. w czasie ferii zimowych w budynku szkoły trwa remont, po jego zakończeniu tablice informacyjne zostaną uzupełnione o informacje wskazane w zaleceniu.

Zalecenie 5 – zwiększenie wśród wychowanków wiedzy o przysługujących im prawach i obowiązkach.

Zlecenie zostanie zrealizowane poprzez ponowne omówienie tego tematu w czasie lekcji wychowawczych oraz spotkań grup wychowawczych. Nadmieniam jednak, iż wszyscy wychowankowie zostają zapoznani z prawami i obowiązkami podczas pierwszych spotkań z dyrektorem i wychowawcą po przybyciu do MOW Trzebież oraz otrzymują je w wersji papierowej w formie wydruku. W bieżącej pracy z wychowankami są one również wielokrotnie omawiane.

Zalecenie 6 – każdorazowe odbieranie zgody od przedstawicieli ustawowych wychowanków na świadczenia medyczne w sytuacjach, w których ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentysty wymaga ich zgody, a dodatkowo w przypadku nieletnich, którzy ukończyli 16 lat – także ich zgody.

W związku z brakiem możliwości odbioru zgody każdorazowo w sposób pisemny, będziemy uzyskiwać je poprzez kontakt telefoniczny. Uznaję jednocześnie, iż to lekarz – a nie wychowawca MOW – podejmuje decyzję, czy składana zgoda wyrażona przez rodzica jest wystarczająca do realizacji danego świadczenia medycznego.

Zalecenie 7 – zapoznanie kadry z Protokołem Stambulskim i wykorzystywanie zawartych wskazówek w codziennej pracy.

Zalecenie zostało przekazane kadrze ośrodka z poleceniem samodzielnego zapoznania się z przedmiotowym dokumentem. Kadra 08.02.2022 r. na służbowe adresy email otrzymała link do dokumentu, znajdującego się w BIP Rzecznika Praw Obywatelskich.

Zalecenie 8 – poszerzenie katalogu oferowanych personelowi szkoleń i warsztatów o tematy dotyczące środków przymusu bezpośredniego oraz krajowych i międzynarodowych standardów ochrony praw człowieka.

Tematyka wspólnych szkoleń i warsztatów dla kadry pedagogicznej MOW Trzebież jest ustalana wspólnie z kadrą. Dodatkowo każdy 0z pracowników może realizować indywidualne, wybrane przez siebie kierunki kształcenia, przy finansowym wsparciu ośrodka. Dotychczas nikt z pracowników nie zgłosił chęci szkolenia w zakresie stosowania środków przymusu bezpośredniego oraz krajowych i międzynarodowych standardów ochrony praw człowieka.

W związku z powyższym przedstawię pracownikom zalecenie poszerzenia oferowanych szkoleń o wskazane tematy. Decyzja co do formy szkolenia (tj. szkolenie grupowe stacjonarne bądź kształcenie indywidualne z wykorzystaniem internetowych zasobów edukacyjnych) zostanie podjęta podczas najbliższego Zebrania Rady Pedagogicznej, tj. 28 lutego 2022 r.

Zalecenie 9 – zapewnienie pracownikom placówki regularnych superwizji, przeprowadzanych przez osobę spoza MOW.

W nawiązaniu do powyższych informacji – w MOW Trzebież od 4 lat funkcjonuje przemyślana, omówiona i stworzona wspólnie z kadrą, odpowiadająca na potrzeby wychowanków i pracowników koncepcja szkoleń grupowych i doskonalenia indywidualnego. Wiemy, iż jedną z form wspierania i doskonalenia są superwizje. Dotychczas jednak nikt nie zgłosił chęci bycia superwizjowanym, w ocenie Dyrektora nie jest to obecnie optymalna forma wspierania, z uwagi na wdrażane inne formy wsparcia, np. wieloetapowe szkolenie z zakresu dialogu motywującego (z możliwością certyfikowania w Polskim Instytucie Dialogu Motywującego, które obejmuje superwizje). Jednocześnie zwracam uwagę, iż obecnie superwizje nie są wymaganym elementem wspomagania pracowników pedagogicznych w ramach nadzoru pedagogicznego ani w ramach uregulowań prawnych z organem prowadzącym

związanych z finansowaniem wspierania kadry i w związku z tym Dyrektor MOW nie ma możliwości formalno – prawnych ani finansowych, by realizować wskazane zalecenie. W związku z powyższym ponownie przedstawię pracownikom możliwość rozwinięcia dotychczasowych form wspierania o superwizję i w przypadku zainteresowania podejmę kroki w celu ujęcia tej formy wsparcia pracowników w regulacjach prawnych organu prowadzącego. Stworzy to formalno – prawne możliwości ubiegania się o finansowanie superwizji celem wdrożenia tej formy wsparcia dla zainteresowanych pracowników.

Niezależnie od braku uregulowań w przepisach prawa oświatowego dotyczących zapewnienia zewnętrznych superwizji personelowi przez Dyrektora MOW, **uprzejmie proszę o wyjaśnienie związku przedmiotowego zalecenia z przytoczonymi w raporcie z wizytacji MOW Trzebież celami wizytacji**, zdefiniowanymi w raporcie jako „*zgodnie z art. 19 OPCAT – sprawdzenie traktowania nieletnich przebywających w placówce, w celu wzmocnienia, jeśli to niezbędne, ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem a następnie przedstawienie rekomendacji właściwym władzom w celu poprawy traktowania oraz warunków osób pozbawionych wolności i zapobiegania torturom oraz innemu okrutnemu, niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu, mając na uwadze odpowiednie standardy organizacji międzynarodowych*”.

Wobec powyższego w związku z powyższymi wyjaśnieniami i okolicznościami, uważam że moje zastrzeżenia i zarzuty do raportu kontroli powinny zostać uwzględnione przez organ.

W kontekście przytoczonego powyżej celu wizytacji KMPT, wskazanego w raporcie z wizytacji uprzejmie proszę o informację, czy wizytacja – sprawdzenie traktowania nieletnich przebywających w placówce ujawniła konieczność ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem. Czy w ocenie KMPT wychowankowie MOW Trzebież byli torturowani, traktowani w sposób okrutny, niehumanitarny, poniżający bądź karani w sposób poniżający? Jeśli tak, to proszę o wskazanie niezwłocznie takiej informacji z dokładnym opisem konkretnych przykładów takiego traktowania, celem podjęcia adekwatnych działań.

DYREKTOR

Marcin Głuszyk

..... 08.02.2022

Data i podpis

W załączeniu:

- opracowania naukowe dotyczące skali zjawiska zażywania przez wychowanków MOW środków psychoaktywnych.

Warszawa, 02-03-2022 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH
Krajowy Mechanizm Prewencji**

KMP.573.17.2021.KK

**Pan
Marcin Głuszyk
Dyrektor Młodzieżowego
Ośrodka Wychowawczego
ul. Wkrzańska 10
72-020 Trzebież**

Szanowny Panie Dyrektorze,

uprzejmie dziękuję za pismo z dnia 8 lutego 2022 r. w którym ustosunkował się Pan do zaleceń wydanych w następstwie monitoringu on-line podległej Panu placówki. W związku z wyrażonymi w piśmie wątpliwościami co do ustaleń poczynionych przez Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur (dalej KMPT; Krajowy Mechanizm), pragnę zauważyć co następuje.

Na wstępie pozwolę sobie wyjaśnić specyfikę działalności KMPT. Od 2008 roku Rzecznik Praw Obywatelskich sprawuje w Polsce funkcję krajowego mechanizmu prewencji w rozumieniu Protokołu fakultatywnego do Konwencji ONZ w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego

---

Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

Tel. centr. (+48 22) 55 17 700
Infolinia obywatelska 800 676 676
biurorzecznika@brpo.gov.pl
bip.brpo.gov.pl

traktowania albo karania, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192) [dalej OPCAT]. Zadania Rzecznika Praw Obywatelskich w tym zakresie wykonuje powołany w Biurze Zespół - Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur.

Zadaniem KMPT jest podejmowanie działań zmierzających do minimalizacji ryzyka zaistnienia tortur lub niehumanitarnego albo poniżającego traktowania. Krajowy Mechanizm uprawniony jest do regularnego sprawdzania sposobu traktowania osób pozbawionych wolności w miejscach zatrzymań, za które w świetle art. 4 ust. 1 OPCAT uznaje się jakiegokolwiek miejsce pozostające pod jurysdykcją i kontrolą Państwa Strony, gdzie przebywają lub mogą przebywać osoby pozbawione wolności na podstawie polecenia organu władzy publicznej bądź za jego namową, zgodą lub przyzwoleniem. Z kolei pozbawienie wolności oznacza jakąkolwiek formę zatrzymania lub uwięzienia bądź umieszczenia osoby w publicznym lub prywatnym miejscu odosobnienia, którego osobie tej nie wolno z własnej woli opuszczać, na mocy polecenia jakiegokolwiek władzy sądowej, administracyjnej lub innej (art. 4 ust. 2 OPCAT). Zgodnie z powyższą definicją, za miejsca pozbawienia wolności uznać należy także młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Na podstawie OPCAT (art. 19 ust. 2) Rzecznik Praw Obywatelskich zobowiązany jest również do przedstawiania odpowiednim władzom państwowym rekomendacji. Celem takich zaleceń jest poprawa traktowania osób pozbawionych wolności oraz warunków w których przebywają, jak również zapobieganie torturom oraz innemu okrutnemu, niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu. Rekomendacje, które wydaje Krajowy Mechanizm nie opierają się wyłącznie na przepisach prawa krajowego, ale przede wszystkim na standardach międzynarodowych. Nie w każdym bowiem obszarze badanym przez KMPT, prawo polskie określa wystarczające standardy należytej ochrony praw osób pozbawionych wolności.

Podkreślenia wymaga również fakt, że podstawowym założeniem, na którym opiera się OPCAT jest współpraca krajowych mechanizmów prewencji z władzami.

Adresaci zaleceń, do których RPO kieruje swoje uwagi w związku z wykonywaną funkcją KMPT, powinni poddać je analizie i podjąć konstruktywny dialog w kierunku możliwości ich implementacji, zgodnie z art. 22 OPCAT.

Odnosząc się do pierwszej z przedstawionych w odpowiedzi wątpliwości, jaką stanowi kwestia wykonywania testów u podopiecznych MOW na obecność środków psychoaktywnych w organizmie oraz badań alkomatem, zaznaczyć należy, że w raporcie podkreślono fakt, że ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018 r. poz. 969) nie daje możliwości osobie innej niż kurator sądowy sprawujący nadzór nad nieletnim zobowiązania nieletniego do poddania się badaniu w celu ustalenia w organizmie nieletniego obecności alkoholu lub innego środka użytego w celu wprowadzenia się w stan odurzenia. Nie oznacza to w żadnym wypadku, że kurator ten przeprowadza badania w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych. Kurator sądowy, sprawując nadzór nad nieletnim, organizuje i prowadzi działania mające na celu pomoc nieletniemu w zmianie nagannych zachowań i postaw, w kierunku postaw społecznie akceptowanych (art. 70a w/w) . Ustawa jednoznacznie przewiduje, że jeżeli zachowanie nieletniego wskazuje, że jest on w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka, kurator sądowy może zobowiązać nieletniego do poddania się badaniu w celu ustalenia w organizmie nieletniego obecności alkoholu lub innego środka użytego w celu wprowadzenia się w stan odurzenia przy użyciu metod niewymagających badania laboratoryjnego (art. 70b w/w ustawy).

Zarówno w wyżej wskazanej ustawie, jak i w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 10 kwietnia 2012 r. w sprawie warunków i sposobu przeprowadzania badań na obecność alkoholu lub innego środka użytego w celu wprowadzenia się w stan odurzenia w organizmie nieletniego (Dz. U. poz. 468), nie wskazano pracowników młodzieżowych ośrodków wychowawczych jako osób uprawnionych w ramach swoich kompetencji do wykonywania testów na obecność środków psychoaktywnych w organizmie nieletnich oraz badań alkomatem.

Nie mogę zatem podzielić Pańskiego argumentu, że podana w raporcie podstawa prawna wykonywania testów na obecność narkotyków u nieletnich zagrożonych demoralizacją, jest błędna. Wskazany przepis określa bowiem organ, który takie badania może przeprowadzić. W odniesieniu do pracowników MOW, takiego uprawnienia nie przewidują zaś obowiązujące przepisy prawa. Zaznaczenia wymaga fakt, że zgodnie z art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.), organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. Oznacza to, że sposób działania organu władzy publicznej może być, w zależności od charakteru sprawy, określony bardziej lub mniej szczegółowo, lecz samo prawo do działania musi wynikać z konkretnej podstawy prawnej. Innymi słowy, istnienia określonych kompetencji organów władzy publicznej nie można domniemywać (zob. m.in. postanowienie TK z 9 maja 2005 r., Ts 216/04), lecz muszą być one określone jasno i precyzyjnie w przepisie prawa (zob. wyrok z 23 marca 2006 r., TK K 4/06)¹. Zaznaczyć należy, że niezgodne z prawem działanie organów władzy publicznej rodzi odpowiedzialność odszkodowawczą państwa wobec obywatela (zob. art. 77 ust. 1) i jest to podstawowa instytucjonalna gwarancja zasady legalizmu (zob. TK – SK 14/05)².

Również wskazana przez Pana podstawa prawna opierająca się na rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2017 r. w sprawie publicznych placówek oświatowo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodków wychowawczych, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych oraz placówek zapewniających opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania (Dz. U. poz. 1606 ze zm.), nie upoważnia personelu do przeprowadzania w/w badań. W art. 14 ust.

---

¹ M. Zubik, W. Sokolewicz [w:] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. Tom I, wyd. II, red. L. Garlicki, Warszawa 2016, art. 7.

² M. Florczak-Wątor [w:] Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, wyd. II, red. P. Tuleja, LEX/el. 2021, art. 7.

1 w/w rozporządzenia wskazane jest, że do zadań młodzieżowego ośrodka wychowawczego należy eliminowanie przejawów niedostosowania społecznego oraz przygotowanie wychowanków do samodzielnego i odpowiedzialnego życia po opuszczeniu ośrodka, zgodnego z obowiązującymi normami społecznymi i prawnymi. Z treści tak generalnie sformułowanego zadania nie można zaś wywieść szczególnego uprawnienia pracowników ośrodków do poddawania nieletnich testom na obecność środków psychoaktywnych w organizmie oraz badania stanu ich trzeźwości alkomatem. Jeśli prawodawca uznałby za potrzebne wyposażenie personelu młodzieżowych ośrodków wychowawczych w tego typu narzędzia, wskazałby je bez wątplenia w sposób jednoznaczny w akcie prawnym rangi ustawowej, bo takowy jest wymagany zgodnie z art. 31 ust 3 Konstytucji RP, dla ustanowienia ograniczeń w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw jednostki.

W odniesieniu do kwestii samodzielnego wykonywania testu na obecność środków psychoaktywnych przez rodziców nieletnich, nie podzielam Pańskiego poglądu, że ogólne upoważnienie do wykonywania takich testów może zostać przekazane personelowi placówki w ramach władzy rodzicielskiej. Podkreślenia wymaga również fakt, że testowanie na obecność środków psychoaktywnych leży w kompetencjach placówek powołanych do leczenia uzależnień, po uprzednim uzyskaniu zgody opiekuna prawnego, bądź samego pacjenta. Jeżeli zachodzi podejrzenie, że nieletni wychowanek popełnił przestępstwo lub wykroczenie po spożyciu alkoholu lub zażyciu narkotyków, personel MOW powinien o zdarzeniu powiadomić rodziców i Policję.

Reasumując należy zaznaczyć, że KMPT nie neguje prowadzonego przez placówkę całościowego programu profilaktycznego. Wskazuje natomiast problem braku określenia przez ustawodawcę w przepisach prawa powszechnie obowiązującego upoważnienia personelu MOW do przeprowadzania testów na obecność środków psychoaktywnych w organizmie oraz badań alkomatem. Krajowy Mechanizm rozumie w pełni dążenie pracowników młodzieżowych ośrodków

wychowawczych zmierzające do zapewnienia nieletnim jak najlepszej opieki i bezpieczeństwa, jednakże działania przedsięwzięte w tym zakresie muszą pozostawać w zgodzie z obowiązującymi przepisami prawa, a kompetencje pracowników nie mogą być w żadnym wypadku dorozumiane.

W zakresie dotyczącym kwestii badań medycznych wychowanków zaznaczyć należy, że jest to właśnie jeden z tych obszarów, w którym interes nieletnich nie został w sposób należyty zabezpieczony przepisami prawa krajowego. Powoduje to w praktyce, że KMPT odwołuje się w swoim zaleceniu do standardów międzynarodowych. Należy zaznaczyć, że takie przeprowadzane niezwłocznie po przyjęciu do placówki badanie, chroni także sam personel placówki przed fałszywymi zarzutami ze strony nieletnich, że obrażenia powstały po ich przyjęciu do ośrodka, a zatem w czasie, w którym placówka ponosi odpowiedzialność za ich bezpieczeństwo. Z kolei świadomość istnienia procedury ujawniania ewentualnych śladów przemocy i ich udokumentowania, może zadziałać odstrasżająco na osoby rozważające potencjalnie możliwość użycia przemocy wobec nieletniego przebywającego w placówce. Zalecenia tego nie powinien odczytywać Pan Dyrektor jako rekomendacji utrudniającej pracę, lecz jako gwarancji służącej ochronie interesów obu stron – nieletnich i członków personelu.

KMPT rozumie wskazane przez Pana obecne utrudnienia w dostępie do lekarza związane ze stanem pandemii. Niemniej jednak z dotychczasowej praktyki, którą zaobserwowaliśmy w innych, podobnych placówkach, stan zdrowia nieletnich ustalany jest wstępnie przez pielęgniarkę, a następnie w możliwie najkrótszym czasie weryfikowany w czasie wizyty u lekarza pierwszego kontaktu, z którym placówka współpracuje. Krajowy Mechanizm zachęca zatem do wprowadzenia wskazanych rozwiązań ze względu na fakt, że badanie medyczne pozwala na ujawnienie obrażeń powstałych przed przybyciem do MOW, udokumentowanie śladów przemocy na potrzeby procesu karnego oraz podjęcie skutecznych działań w przypadku stwierdzenia tortur. Pozwala też na ujawnienie ewentualnych innych, istotnych z

medycznego punktu widzenia nieprawidłowości, których pracownicy placówki nie są w stanie wykryć z powodu braku odpowiedniego wykształcenia medycznego. Warto mieć także na uwadze fakt, że decydując się na zastosowanie detencji, państwo bierze na siebie zobowiązanie do dbania o stan zdrowia osoby pozbawionej wolności, który nie może być gorszy w przypadku zwolnienia z placówki w porównaniu z tym, w którym osoba trafiła do miejsca izolacji. W przeciwnym wypadku, może dojść do odpowiedzialności odszkodowawczej z tego tytułu. By jednak móc porównać stan zdrowia w momencie przyjęcia do placówki ze stanem zdrowia osoby opuszczającej placówkę, konieczna jest jego właściwa i rzetelna weryfikacja w momencie przyjmowania do ośrodka.

Odnosząc się do kwestii sankcji zbiorowych, w ocenie KMPT nie ma znaczenia sama nazwa takiego procesu („sankcja zbiorowa”, „zbiorowe karanie”, „odpowiedzialność zbiorowa”), a jego rzeczywisty charakter. Nie można zgodzić się ze stwierdzeniem, że w sytuacji, w której ciężko ustalić winnego danego zdarzenia, a odpowiedzialność ponosi cała grupa, że jest to „oddziaływanie wychowawcze ukierunkowane na kształtowanie postawy odpowiedzialności, rzetelności i obowiązkowości”. Warto zwrócić w tym kontekście uwagę na proces wewnętrznego buntu, który zachodzi u wychowanka nie będącego sprawcą przewinienia, a który został ukarany w ramach odpowiedzialności zbiorowej. Taki wychowanek, może postrzegać kadrę ośrodka jako swoich wrogów, a napięcia wywołane bezpodstawną karą mogą eskalować, prowadząc do zagrożenia bezpieczeństwa w placówce.

W kontekście przedstawionej przez Pana Dyrektora sugestii, że Pańskie wyjaśnienia w tym zakresie nie zostały uwzględnione w raporcie KMPT, w którym poprzestano jedynie na przedstawieniu opinii i odczuć wychowanków, pragnę podkreślić, że każdorazowo po pozyskaniu od osób, z którymi pracownicy Krajowego Mechanizmu prowadzą poufne rozmowy, informacji na temat naruszenia ich praw, jesteśmy zobowiązani do przedstawienia takich sygnałów w raporcie i sformułowania na ich podstawie stosownych zaleceń. Nie oznacza to jednakże, że pozostajemy

obojętni na wyjaśnienia ze strony władz wizytowanych placówek. Wprost przeciwnie, oczekujemy ich w formie ustosunkowania się do treści przedstawionych w raporcie rekomendacji. Odpowiedzi na raporty powizytacyjne (wraz z raportami), publikowane są na stronie internetowej KMPT. Taka obowiązująca od początku istnienia Krajowego Mechanizmu procedura, czyniąca zadość wymogowi transparentności dialogu prowadzonego pomiędzy KMPT a władzami odpowiedzialnymi za polskie miejsca detencji, umożliwia członkom społeczeństwa zaznajomienie się w pełni z argumentami wszystkich uczestników takiego dialogu.

W odniesieniu do zalecenia odstąpienia od stosowania odpowiedzialności zbiorowej, pragnę zauważyć, że nie zaprzeczył Pan istnieniu takiej praktyki, argumentując jej stosowanie względami wskazanymi w odpowiedzi. Podkreślenia w tym kontekście wymaga fakt, że utrata przywileju jako konsekwencja stosowana zbiorowo, ma de facto charakter dyscyplinowania (karania), nawet jeśli nie występuje w katalogu funkcjonujących w ośrodku kar. Dlatego też, podtrzymujemy w dalszym ciągu zalecenie dotyczące odstąpienia od stosowania odpowiedzialności zbiorowej.

W kontekście Pana wątpliwości dotyczących prowadzenia rozmów z wychowankami bez udziału pedagoga i psychologa, pragnę podkreślić, że każdy członek personelu Krajowego Mechanizmu ma odpowiednie przeszkolenie do przeprowadzania rozmów zarówno z nieletnimi jak i innymi osobami pozbawionymi wolności. Wszelkie uprawnienia członków KMPT wynikają z OPCAT oraz ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627 ze zm.). Krajowy Mechanizm podczas prowadzenia rozmów z osobami pozbawionymi wolności nie jest zobowiązany do zapewniania obecności psychologa czy pedagoga pracującego w wizytowanej placówce. Nadrzędnym wymogiem dotyczącym rozmów jest zaś to, by odbywały się one bez obecności osób trzecich. Jest to podyktowane koniecznością wyeliminowania wszelkich zagrożeń wynikających z obecności innych osób, które mogłyby w jakimkolwiek stopniu wpływać na swobodę wypowiedzi rozmówców KMPT. Zgodnie z art. 20 ust. 4 OPCAT mamy możliwość odbywania prywatnych rozmów bez

świadków z osobami pozbawionymi wolności, bądź osobiście, bądź poprzez tłumacza, jeśli uznane to zostanie za niezbędne, jak również z każdą inną osobą, co do której krajowy mechanizm prewencji uzna, że może ona dostarczyć stosownych informacji. Co więcej, rozmowy takie mają w pełni dobrowolny charakter; mogą zostać w każdej chwili przerwane, jeśli życzy sobie tego osoba pozbawiona wolności. Zdarza się także, że stan psychiczny osoby, z którą rozmawia przedstawiciel Krajowego Mechanizmu jest na tyle zły, że odstąpienie od kontynuacji rozmowy następuje z inicjatywy pracownika KMPT. Władze placówki, są wówczas informowane przez KMPT bezpośrednio po rozmowie, o potrzebie zapewnienia odpowiedniego wsparcia psychologicznego dla takiej osoby.

Odnosząc się do zalecenia zapewnienia pracownikom placówki regularnych superwizji, przeprowadzanych przez osobę spoza MOW, pragnę podkreślić, że zalecenie to ma na celu dobro zatrudnionego personelu. Praca w takiej placówce może przysparzać wiele stresu, a spotkania superwizyjne służą przede wszystkim rozładowaniu napięć pracowników powstałych w trakcie wykonywania obowiązków zawodowych. Zalecane jest, aby takie spotkania prowadziła osoba z zewnątrz gdyż pozwala to na zachowanie obiektywizmu i przeprowadzenie superwizji w sposób efektywny.

Jeżeli chodzi o związek przedmiotowego zalecenia z art. 19 OPCAT przedstawionym na początku raportu, który określa cel prowadzonego monitoringu, pragnę podkreślić raz jeszcze, że tylko odpowiednio dobrany i wykwalifikowany personel stanowi skuteczną gwarancję ochrony nieletnich przed niewłaściwym traktowaniem. Jeżeli personel jest odpowiednio przeszkolony oraz ma wsparcie psychologiczne to stanowi on pierwszą barierę przed ryzykiem nieprawidłowego traktowania nieletnich w jakiegokolwiek placówce. Trudno podzielić oczekiwania Pana Dyrektora, by dobrostan podopiecznych Pana placówki mógł być zagwarantowany w oderwaniu od zdiagnozowania potrzeb personelu, który bez wątpienia ma największy wpływ na właściwe traktowanie swoich wychowanków. Jeśli nie zwrócimy uwagi na

obszary w których widzimy potrzebę wsparcia Pańskich współpracowników, należyta ochrona praw wychowanków, którą powinien gwarantować personel, nie będzie w praktyce możliwa lub będzie niepełna.

Odpowiadając na ostatnie pytanie przedstawione w odpowiedzi, KMPT nie stwierdził, że nieletni w podległej Panu placówce byli w jakikolwiek sposób torturowani, traktowani w sposób okrutny, nieludzki lub poniżający. W raporcie (podobnie jak w każdym z innych wizytowanych placówek) wskazaliśmy obszary stwarzające ryzyko wystąpienia tortur, nieludzkiego i poniżającego traktowania lub karania. Ponadto w raporcie scharakteryzowane zostały również problemy systemowe wymagające zmiany obowiązującego prawa. Przedstawiliśmy je Państwu w celu stricte prewencyjnym, by uświadomić Państwu, jakiego rodzaju obszary ryzyka mogą powodować w praktyce zaistnienie tych najpoważniejszych naruszeń praw człowieka.

Liczę, że przyjmie Pan ze zrozumieniem wskazane wyżej wyjaśnienia.

Na zakończenie pragnę podziękować Panu Dyrektorowi za wyrażenie wątpliwości w zakresie przedstawionych rekomendacji. Dzięki temu, odpowiadając na Pańskie pytania, miałem możliwość zaprezentowania stanowiska Krajowego Mechanizmu w odniesieniu do problemów, które identyfikujemy w większości młodzieżowych ośrodków wychowawczych. Jednocześnie wyrażam zadowolenie z realizacji pozostałych zaleceń wydanych w raporcie powizytacyjnym. Z pewnością przyczynią się one do poprawy sytuacji osób przebywających w placówce, a także do warunków pracy personelu.

Z poważaniem

Przemysław Kazimirski
Dyrektor Zespołu
/-podpisano elektronicznie/